

УДК 378.146: 811.161.2

ВИКОРИСТАННЯ ІНТЕРАКТИВНИХ ТЕХНОЛОГІЙ У МОНІТОРИНГУ ПРОФЕСІЙНОЇ ЛІНГВОМЕТОДИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ-ФІЛОЛОГІВ

Олена Ішутіна

аспірант кафедри теорії і практики початкової освіти
ДВНЗ «Донбаський державний педагогічний університет»
м. Слов'янськ Донецької області, Україна
elena_rvrk@i.ua

Анотація. У статті висвітлено питання педагогічної інноватики як одного з пріоритетних напрямків розвитку сучасної освіти. Проаналізовано відмінність інноваційних і традиційних методів контролю і з'ясовано, що інноваційні дозволяють глибше й більш якісно оцінити рівень сформованості професійної лінгвометодичної компетентності студентів-філологів, оскільки дають можливість виявити не лише власні знання, уміння й навички, а й здібності та потенційні можливості в професійній діяльності. Уточнено поняття «інтерактивні технології», з'ясовано їхню роль та місце в процесі формування і моніторингу професійної лінгвометодичної компетентності майбутнього вчителя української мови. Окреслено важливість симуляційних ігор і технологій дискусійного обговорення проблеми в організації лінгвометодичного моніторингу, але при цьому акцентовано увагу на складності розроблення критеріїв оцінювання цих видів роботи і невисокій надійності інтерактивних технологій у плані кількісного вимірювання рівня сформованості професійної лінгвометодичної компетентності майбутнього вчителя української мови.

Ключові слова: інноваційні технології, інтерактивні технології, професійна лінгвометодична компетентність, моніторинг, симуляційна гра.

Постановка проблеми в загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими чи практичними завданнями. Початок ХХІ століття позначився глобальними суспільно-політичними та соціальними змінами. Відповідно й система освіти не могла залишитися осторонь від загальних реорганізаційних процесів, що відбито в нормативно-правових державних документах. Зокрема, в Національній стратегії розвитку освіти в Україні на період до 2021 р. одним із пріоритетних напрямків розвитку освіти визначено розвиток наукової та інноваційної діяльності в освіті, підвищення якості освіти на інноваційній основі [4]. Так само в галузевій Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти інноваційність визначається як один з основних

принципів, а серед шляхів забезпечення неперервності педагогічної освіти виокремлюється запровадження інноваційних форм організації професійної підготовки [5].

Аналіз останніх досліджень і публікацій, у яких започатковано розв'язання проблеми і на які спирається автор, виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Сьогодні увагу науковців спрямовано на пошук нових напрямів дослідження сфери освіти, виділення ціннісних основ її модернізації, визначення умов ефективності інноваційних процесів в освіті, забезпечення її неперервності (В. Андрущенко, Л. Ващенко, Л. Даниленко, І. Дичківська, О. Дубасенюк, І. Зязюн, С. Караман, В. Кремень, В. Луговий, В. Огнев'юк, В. Паламарчук, М. Поташник, О. Савченко, С. Сисоєва, В. Сластьонін, А. Хуторської та ін.).

На думку А. Хуторського [10], під педагогічною інноватикою необхідно розуміти науку, що вивчає природу, закономірності виникнення і розвитку педагогічних інновацій, їх зв'язок із традиціями минулого і майбутнього відносно суб'єктів освіти. Педагогічна інноватика перебуває у стані постійного пошуку і впровадження нових максимально ефективних технологій навчання і виховання, результатом яких має бути формування високоадаптованої до змінних умов, активної, дієвої, освіченої особистості.

Створення, утвердження нового як цілісного феномену є ядром інноваційного процесу, базовий компонент якого становить інновація. В. Кремень, І. Прокопенко, В. Стадник, А. Хуторської, О. Чумак та ін. педагогічну інновацію розуміють як цілеспрямовану, осмислену зміну педагогічної діяльності (і управління цією діяльністю) через розробку та введення в закладах освіти педагогічних та управлінських нововведень (нового змісту навчання, виховання, управління; нових способів професійної діяльності, нових організаційних форм, методів та технологій навчання та ін.) [8 – 12].

Саме ці педагогічні інновації, на відміну від традиційних методів контролю, дозволяють глибше й більш якісно оцінити рівень сформованості професійних компетентностей студентів-філологів взагалі, й провідної лінгвометодичної компетентності зокрема, адже вони дають можливість виявити не лише власні знання, уміння й навички, а й здібності та потенційні можливості в професійній діяльності. Відтак інноваційні методи навчання й контролю є необхідною складовою технології лінгвометодичного

моніторингу і мають відображатися в системі діагностики лінгвометодичної компетентності майбутніх учителів рідної мови.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Мета статті полягає в конкретизації поняття «інтерактивні технології», з'ясуванні їхньої ролі та місця в процесі формування і моніторингу професійної лінгвометодичної компетентності майбутнього вчителя української мови.

Виклад основного матеріалу дослідження з повним обґрунтуванням здобутих наукових результатів.

Загалом наукові інтереси педагогічної інноватики пов'язані з вивченням інноваційних процесів і технологій у системі освіти й виховання. Серед великої кількості інноваційних технологій навчання, які, безсумнівно, вносять зміни і до традиційних систем контролю та діагностики, І. Дичківська, М. Євтух, І. Прокопенко, В. Євдокимов та ін. виділяють кілька груп, об'єднаних спільними підходами до організації навчально-виховного процесу в різних ланках освіти [1; 8].

Досить великою за обсягом і широко використовуваною в освіті є група інтерактивних технологій. В Україні розроблена та активно використовується технологія інтерактивного навчання О. Пометун. За її визначенням, це спеціальна форма організації пізнавальної активності, метою якої є створення комфортних і сприятливих умов навчання, де кожен учень відчуває свою успішність та інтелектуальну спроможність [7, с. 7].

Як зазначають О. Пометун і Л. Пироженко, сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умови постійної, активної взаємодії всіх учнів; учитель і учень є рівноправними суб'єктами навчання. Інтерактивне навчання сприяє формуванню вмінь і навичок, як предметних, так і загальнонавчальних; виробленню життєвих цінностей; створенню атмосфери співробітництва, взаємодії; розвитку комунікативних якостей. Технологія передбачає моделювання життєвих ситуацій, багатосторонню комунікацію, спільне розв'язання проблем [7].

О. Пометун та Л. Пироженко класифікують інтерактивні технології на технології кооперативного навчання (робота в парах, ротаційні (змінювані трійки), два – чотири – всі разом, карусель, робота в малих групах, акваріум), технології колективно-групового навчання (обговорення проблеми в загальному колі, мікрофон, незакінчені речення, мозковий штурм, навчаючи – учусь, ажурна пилка, аналіз ситуації, вирішення проблем, дерево рішень;), технології ситуативного моделювання (симуляції

або імітаційні ігри, спрощене судове слухання, громадські слухання, розігрування ситуації за ролями) і технології опрацювання дискусійних питань (метод ПРЕС, займи позицію, зміни позицію, неперервна шкала думок, дискусія, дебати) [7].

Важливість цих форм роботи є незаперечною для формування усіх складників лінгвометодичної компетентності, особливо на практичних і лабораторних заняттях, а під час її моніторингу дає можливість для організації педагогічного спостереження. У контексті нашого дослідження під лінгвометодичним моніторингом розумітимемо технологію безперервного спостереження, виявлення, вимірювання й оцінювання стану професійної лінгвометодичної компетентності студентів упродовж усього терміну фахової лінгвометодичної підготовки у виші, дослідження чинників навчально-виховного процесу, які вплинули на отримані результати, а також узагальнення й прогнозування динаміки та основних тенденцій її розвитку на підставі отриманих об'єктивних показників із метою розробки оптимальної системи організації фахової підготовки студентів-філологів педагогічних ВНЗ.

Інтерактивні технології, застосовувані для моніторингу лінгвометодичної компетентності дозволяють проконтролювати розвиток операційно-діяльнісного її критерію, тобто передбачених програмою курсу лінгвометодичних умінь і навичок.

Особливої ваги в цьому плані набувають симуляційні ігри, робота в малих групах тощо. Оцінити сформованість мотиваційно-ціннісного складника лінгвометодичної компетентності майбутнього вчителя рідної мови допоможуть інтерактивні технології опрацювання дискусійних питань, де кожен студент має змогу висловити власну позицію щодо конкретної лінгвометодичної проблеми чи ситуації. Разом із тим для більш об'єктивних і обґрунтованих висновків щодо кількісних вимірів лінгвометодичної компетентності словесника ці інтерактивні технології не завжди дають потрібний результат.

Технології ігрового навчання, яка, за О. Пометун і Л. Пироженко, є різновидом інтерактивних технологій, – це така організація навчального процесу, під час якої навчання здійснюється в процесі включення учня / студента в навчальну гру (ігрове моделювання явищ, «проживання» ситуації). Як зазначає І. Дичківська, сьогодні віддають перевагу терміну «імітація» замість «гра» (акцент переноситься на внутрішню сутність дії).

Окрім засвоєння навчального матеріалу, вироблення вмінь і навичок, навчальні ігри мають за мету ще й надання студентові можливості самовизначитися, розвивати творчі здібності, сприяють емоційному сприйманню змісту навчання й майбутньої професії [1;7].

Найбільшою перевагою використання ділових ігор як методу перевірки є можливість якнайповніше реалізувати принцип професійної, зокрема лінгвометодичної, спрямованості. Жоден інший метод не дозволяє організувати контроль результатів навчальної діяльності в умовах, максимально наближених до реальних. Використання ділових ігор під час практичних і лабораторних занять із методики навчання української мови надасть можливість виявити рівень професійної лінгвометодичної компетентності учасників, сформованості професійних умінь і навичок; ступеня володіння студентами різними способами і прийомами вирішення поставлених завдань, реалізації евристичного (творчого) підходу в імітації професійної діяльності, сформованість професійного мислення, наявність і характер професійного досвіду, культуру професійної поведінки і спілкування тощо [1; 7; 11].

Включення дидактичних ігор до технології лінгвометодичного моніторингу має відбуватися з оглядом на їх невисоку надійність як методу контролю, також значної уваги потребує детальна розробка критеріїв оцінювання, ретельне формулювання мети і завдань ділової гри. За дотримання цих умов, логічно припустити, що ділові ігри-імітації на заняттях з методики навчання української мови стають незамінним компонентом навчання і контролю практичного складника лінгвометодичної компетентності, а також останнім етапом перевірки набутих знань, умінь і навичок з методики перед проходженням педагогічної практики. Прикладом таких ігор-імітацій можуть бути: мікрОВикладання (презентація розроблених фрагментів уроків для аудиторії «учнів»), «відкритий урок» (студент у ролі вчителя, одна група – учні, друга група – адміністрація школи, методисти), «педагогічна нарада» або «науково-методичний семінар» (презентація студентами підготовлених доповідей, проектів, практичних розробок) тощо.

Висновки з дослідження і перспективи подальших розвідок у цьому напрямі. Аналіз наукової літератури дає можливість зробити такі висновки: інтерактивні технології навчання – це спеціальна форма організації навчальної діяльності, де за комфортних і сприятливих умов

реалізується позитивна стратегія успішності і кожен учень відчуває свою інтелектуальну спроможність. Усі виокремлені науковцями групи інтерактивних технологій: кооперативного навчання, технології колективно-групового навчання, технології ситуативного моделювання і технології опрацювання дискусійних питань – мають обов'язково застосовуватись під час формування професійної лінгвометодичної компетентності майбутнього вчителя української мови. Використання імітаційних ігор і технологій опрацювання дискусійних питань є важливою складовою моніторингу фахової компетентності студентів-філологів, оскільки ці методи дозволяють оцінити рівень сформованості усіх компонентів лінгвометодичної компетентності. Проте необхідно пам'ятати про невисоку надійність інтерактивних технологій як методу контролю і детальну розробку критеріїв оцінювання.

Перспективи подальших наукових розвідок убачаємо в розробленні системи вимірювання рівня сформованості лінгвометодичної компетентності майбутнього вчителя української мови в процесі його фахової підготовки з використанням усього спектру традиційних та інноваційних методів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дичківська І.М. Інноваційні педагогічні технології : Навчальний посібник / І. М. Дичківська. – К. : Академвидав, 2004. – 352 с.
2. Козак Л. В. Педагогічна інноватика у розвитку нових напрямів освіти / Л.В. козак // Освітологічний дискурс. – 2014. – № 2 (6). – С. 74 – 85.
3. Марчій-Дмитраш Т.М. Ігрове моделювання у процесі підготовки майбутніх учителів початкової школи / Т.М. Марчій-Дмитраш // Педагогічний дискурс. – 2012. – № 13. – С. 216 – 219.
4. Національна стратегія розвитку освіти в Україні на період до 2021 року (Указ Президента України №344/2013) [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html>
5. Наказ МОН України № 1176 від 14.08.2013 р. «Про затвердження галузевої Концепції розвитку неперервної педагогічної освіти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://vnz.org.ua/dokumenty/spysok/4487-nakaz-ministerstva-1176-vid-14082013>
6. Педагогічна інноватика [Електронний ресурс] – Режим доступу : www.ipro.edu.te.ua/files/science_work/resursy/14_ped_innovatika.doc – Назва з екрана.
7. Пометун О.І. Сучасний урок. Інтерактивні технології навчання. Навч.-метод.посібн. / О.І. Пометун, Л.В. Пироженко. За заг.ред. О.І. Пометун. – К.: Видавництво А.С.К., 2004. – 192 с.
8. Прокопенко І.Ф., Євдокимов В.І. Педагогічні технології в підготовці вчителя

: навч. посібник / І.Ф. Прокопенко, В.І. Євдокимов. – Харків : Колегіум, 2013. – 364 с.

9. Феномен інновацій : освіта, суспільство, культура : монографія / за ред. В. Г. Кременя. – К. : Педагогічна думка. – 2008. – 472 с.

10. Хуторской А.В. Педагогическая инновация : учебное пособие для студентов высших учебных заведений, обучающихся по педагогической специальности / А.В. Хуторской. – Москва : Академия, 2008. – 256 с.

11. Чумак О.В. Парадигма освіти ХХІ століття : інноваційні аспекти / О. В. Чумак. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp7/konf1/Chumak.pdf – Назва з екрана.

12. Щербань П. М. Навчально-педагогічні ігри у вищих навчальних закладах: Навч. посібник. / П. М. Щербань. – К.:Вища школа, 2004. – 207 с.

REFERENCES (TRANSLATED AND TRANSLITERATED)

1. Dychkivsjka I. M. Innovative Pedagogical Technologies / I. M. Dychkivsjka. – К. : Akademydav, 2004. – 352 p. (in Ukrainian)

2. Kozak L. V. Pedagogical Innovations in Developing of New Ways of Education / L. V. Kozak // Osvitologhichnyj dyskurs. – 2014. – № 2 (6). – P. 74 – 85. (in Ukrainian)

3. Marchij-Dmytrash T. M. Play Modelling in Primary School Teachers' Training / T. M. Marchij-Dmytrash // Pedagoghichnyj dyskurs. – 2012. – № 13. – P. 216 – 219. (in Ukrainian)

4. National Strategy for Development of Education in Ukraine until 2021 (Ukaz Prezydenta Ukrajinjy №344/2013) [online]. – Available at: <http://www.president.gov.ua/documents/15828.html> (in Ukrainian)

5. Nakaz MON Ukrajinjy № 1176 vid 14.08.2013 r. «On Approval of the Concept of Development of Continuous Pedagogical Education» [online]. – Available at: <http://vnz.org.ua/dokumenty/spysok/4487-nakaz-ministerstva-1176-vid-14082013> (in Ukrainian)

6. Pedagogical Innovations [online]. – Available at: www.ippo.edu.te.ua/files/science_work/resursy/14_ped_innovatika.doc (in Ukrainian)

7. Pometun O. I. Modern Lesson. Interactive Learning Technologies. / O. I. Pometun, L. V. Pyrozhenko. Edited by O.I. Pometun. – К.: Vydavnyctvo A.S.K., 2004 – 192 p. (in Ukrainian)

8. Prokopenko I. F., Jevdokymov V. I. Pedagogical Technologies in Teachers' Training / I/ F. Prokopenko, V. I. Jevdokymov. – Kharkiv : Koleghium, 2013. – 364 p. (in Ukrainian)

9. The Phenomenon of Innovation: Education, Society, Culture / Edited by V. Gh. Kreminj. – К. : Pedagoghichna dumka. – 2008. – 472 p. (in Ukrainian)

10. Hutorskoj A. V. Pedagogical Innovations / A. V. Hutorskoj. – Moskva: Akademija, 2008. – 256 p. (in Russian)

11. Chumak O. V. The Paradigm of Education of the XXI Century: Innovative Aspects / O. V. Chumak [online]. – Available at: http://virtkafedra.ucoz.ua/el_gurnal/pages/vyp7/konf1/Chumak.pdf (in Ukrainian)

О. ШУТИНА

Використання інтерактивних технологій у моніторингу професійної лінгвометодичної компетентності студентів-філологів

12. Shherbanj P. M. Training and Educational Games in Higher Education / P. M. Shherbanj. – К.:Vyshha shkola, 2004. – 207 p. (in Ukrainian)

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В МОНИТОРИНГЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ЛИНГВОМЕТОДИЧЕСКОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ СТУДЕНТОВ-ФИЛОЛОГОВ

Елена Ишутина

аспирант кафедры теории и практики начального образования
ГВУЗ «Донбасский государственный педагогический университет»
г. Славянск Донецкой области, Украина
elena_pvpk@i.ua

Аннотация. В статье раскрывается проблема педагогической инноватики как одного из приоритетных направлений развития современного образования. Автор отмечает, что инновационный методы, в отличие от традиционных, позволяют глубже и более качественно оценить уровень сформированности профессиональной лингвометодической компетентности студентов-филологов, поскольку они дают возможность проявить не только собственные знания, умения и навыки, но и способности и потенциальные возможности в профессиональной деятельности. Также автор конкретизирует понятие «интерактивные технологии», выясняет их роль и место в процессе формирования и мониторинга лингвометодической компетентности будущего учителя украинского языка. Автор подчеркивает, что наиболее важными в организации лингвометодического мониторинга являются симуляционные игры и технологии дискуссионного обсуждения проблемы, но при этом акцентирует внимание на сложности разработки критериев оценивания этих видов работ и невысокой надежности интерактивных технологий в плане количественного измерения уровня сформированности профессиональной лингвометодической компетентности будущего учителя украинского языка.

Ключевые слова: инновационные технологии, интерактивные технологии, профессиональная лингвометодическая компетентность, мониторинг, симуляционная игра.

USING INTERACTIVE TECHNOLOGIES FOR THE MONITORING OF PROFESSIONAL LINGUOMETODOLOGICAL COMPETENCE OF PROSPECTIVE UKRAINIAN LANGUAGE TEACHERS

Olena Ishutina

Postgraduate Student of Primary Education Theory and Practice Department
SHEE “Donbas State Pedagogical University”
Sloviansk Donetsk region, Ukraine
elena_pvpk@i.u

Summary. The article highlights the issue of educational innovation as one of the major ways of development of modern education. The relevance of the pedagogical innovations is characterized. The difference between innovative and traditional control methods is analyzed and it is concluded that innovative ones allow to assess the level of formation of professional linguomethodological competence of students of philological departments deeper and more

qualitatively, since they give an opportunity to identify not only their knowledge, skills and abilities, but also the ability and potential in professional activity. The concept of "interactive technology" is clarified and their classification is represented. Expediency of using such groups of interactive technologies as cooperative learning, collaborative and group learning, simulation games and technology of discussion the problem at practical and laboratory lessons is defined. Their role and place in the process of forming and monitoring of professional linguomethodological competence of prospective teachers of Ukrainian language is studied. The definition of the linguomethodological monitoring is given. The importance of simulation games and technology of discussion the problem in organization of the linguomethodological monitoring is outlined. It is noticed that using these technologies rise the degree of mastering different ways and methods of solving tasks, implement heuristic (creative) approach to simulate professional activity, formation of professional thinking, the existence and nature of professional experience, culture and professional conduct. As well, the attention is focused on the complexity of developing evaluation criteria for these types of activities and low reliability of interactive technologies in terms of quantitative measurement of formation of professional linguomethodological competence of prospective teachers of Ukrainian language. Some kinds of simulation game, which may be used at lessons, are proposed, there such games as "microteaching", "open lesson", "pedagogical workshop", "scientific and methodological seminar" etc.

Key words: innovative technologies, interactive technologies, professional linguomethodological competence, monitoring, simulation game.